

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 38/03-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 21. augusta 2003 v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Eduarda Báránya prerokoval sťažnosť F. S. a M. S., obaja bytom D., zastúpených advokátom JUDr. D. H., K., ktorou namietajú porušenie svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Okresným súdom v Spišskej Novej Vsi v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 915/95, a takto

r o z h o d o l :

1. Právo F. S. a M. S. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Okresným súdom v Spišskej Novej Vsi v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 915/95 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu v Spišskej Novej Vsi p r i k a z u j e , aby v konaní sp. zn. 3 C 915/95 konal bez zbytočných prietáhov.

3. F. S. priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 60 000 Sk (slovom šesťdesiatisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Spišskej Novej Vsi p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. M. S. priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 60 000 Sk (slovom šesťdesiatisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Spišskej Novej Vsi p o v i n n ý vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Okresný súd v Spišskej Novej Vsi je p o v i n n ý uhradiť trovy právneho zastúpenia advokátovi JUDr. D. H., K., vo výške 8 796 Sk (slovom osemtisíc sedemstodevät' desiatšesť slovenských korún) na jeho účet do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

6. Vo zvyšnej časti sťažnosti F. S. a M. S. n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. januára 2003 doručená sťažnosť F. S. a M. S., obaja bytom D., (ďalej len „navrhovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. D. H., K., ktorou namietajú porušenie svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) Okresným súdom v Spišskej Novej Vsi (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 915/95.

Ústavný súd 5. februára 2003 prijal sťažnosť navrhovateľov na ďalšie konanie uznesením sp. zn. III. ÚS 38/03.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, lebo vzhľadom na charakter veci, kde je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti listom doručeným ústavnému súdu 27. marca 2003. Vo vyjadrení konštatoval, že okresný súd vo veci už raz rozhodol, ale po odvolaní žalobcov (v konaní pred ústavným súdom „sťažovateľov“) Krajský súd v Košiciach rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vrátil vec na ďalšie konanie z dôvodu procesného pochybenia, keď vyslovil názor, že neboli splnené podmienky na ustanovenie opatrovníka odporcovi. Predseda okresného súdu poukázal na tú skutočnosť, že odporca bol v inom konaní rozsudkom z 11. februára 1999 vyhlásený za mŕtveho. Napriek tomu sú však pochybnosti o tejto skutočnosti, pretože podľa oznámenia Interpolu bol odporca zadržaný políciou v A. pod identitou P. S. V., teda prichádza do úvahy aj zrušenie rozsudku o vyhlásení za mŕtveho. Nakoniec zdôraznil, že vo veci navrhovateľov okresný súd bude konať na strane odporcu proti ustanovenému opatrovníkovi.

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti navrhovateľov, vyjadrenia predsedu okresného súdu a hlavne spisu okresného súdu sp. zn. 3 C 915/95 zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Predmetom konania okresného súdu sp. zn. 3 C 915/95 je žaloba navrhovateľov proti B. Ž., bytom M., (ďalej len „odporca“), o náhradu škody za ťažké zranenia obidvoch navrhovateľov s trvalými následkami zapríčinené dopravnou nehodou zavinenou odporcom pod vplyvom alkoholu 4. septembra 1992. Žaloba bola doručená okresnému súdu

20. novembra 1995 a zaregistrovaná pod sp. zn. 3 C 915/95. Ako vedľajší účastník v tomto konaní vystupuje Slovenská kancelária poisťovateľov, zastúpená Allianz, a. s. Bratislava.

Za spôsobenie dopravnej nehody pod vplyvom alkoholu bol odporca rozsudkom okresného súdu sp. zn. 3 T 341/92 z 15. júna 1995 uznaný vinným z trestného činu ohrozovania pod vplyvom návykovej látky podľa § 201 písm. d) Trestného zákona a trestného činu ublíženia na zdraví podľa § 224 ods. 1 a 2 Trestného zákona a bol mu uložený trest odňatia slobody v trvaní 12 mesiacov nepodmienečne. Týmto rozsudkom zároveň okresný súd zaviazal odporcu uhradiť z titulu bolestného navrhovateľovi sumu 15 720 Sk a navrhovateľke sumu 14 685 Sk, ktoré im odporca doposiaľ ani čiastočne neuhradil.

Vzhľadom na to, že navrhovatelia utrpeli ťažkú ujmu na zdraví s nenapraviteľnými trvalými následkami, uplatnili si vyššie uvedenou žalobou zvýšenie odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia, a to u navrhovateľa o sumu 298 650 Sk a u jeho manželky o sumu 279 015 Sk. Tieto sumy 13. decembra 1996 na prvom pojednávaní okresného súdu upravili na sumu 159 375 Sk s príslušenstvom u navrhovateľa a na 103 125 Sk s príslušenstvom u navrhovateľky.

Okresný súd už v deň podania žaloby začal konať vo veci doručovaním kópie žaloby odporcovi a vedľajšiemu účastníkovi, pričom ich žiadal o vyjadrenie v lehote 20 dní od doručenia výzvy. Keďže doručenie zásielky okresného súdu odporcovi nebolo vykázané z dôvodu, že na adrese trvalého pobytu sa nezdržiava, okresný súd požiadal 5. januára 1996 o súčinnosť Centrálnu evidenciu obyvateľstva Slovenskej republiky v Banskej Bystrici a 11. januára 1996 aj Obvodné oddelenie Policajného zboru v Gelnici. Pobyt odporcu zisťoval aj na Obecnom úrade v Margecanoch, kde ho informovali, že odporca sa v menovanej obci nezdržiava už dlhšiu dobu, údajne je v zahraničí. Policajnými orgánmi bolo zistené, že odporca sa zdržiava v A. na adrese R., S. N. S. W.

Keďže podľa § 79 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku súd je povinný doručiť návrh na začatie konania ostatným účastníkom do vlastných rúk, okresný súd sa opätovne 8. mája 1996 pokúsil vyrozumieť odporcu.

Okresný súd nakoniec 3. októbra 1996 vytýčil termín pojednávania na 13. december 1996. Na tomto pojednávaní ustanovil odporcovi nachádzajúcemu sa na neznámom mieste opatrovníka podľa § 29 Občianskeho súdneho poriadku, vypočul obidvoch navrhovateľov a nakoniec pojednávanie odročil za účelom vyhlásenia rozsudku na 17. december 1996. Rozsudkom sp. zn. 3 C 915/95 zo 17. decembra 1996 okresný súd priznal navrhovateľovi odškodnenie vo výške 57 375 Sk s príslušenstvom, navrhovateľke priznal odškodnenie vo výške 28 875 Sk s príslušenstvom a vo zvyšnej časti žalobu zamietol.

Voči rozsudku okresného súdu sp. zn. 3 C 915/95 zo 17. decembra 1996 podali navrhovatelia 26. marca 1997 odvolanie, pretože okresný súd náležite nezohľadnil všetky okolnosti ich poškodenia na zdraví vo výške priznaného odškodnenia. Vzhľadom na to, že okresný súd zaslal odvolanie na vyjadrenie opatrovníkovi a vedľajšiemu účastníkovi až 21. júla 1997, samotné odvolanie aj so sprievodnou správou zaslal odvolaciemu súdu až 3. septembra 1997.

Na základe výsledku pojednávania konaného 25. februára 1998 Krajský súd v Košiciach ako odvolací súd vyhlásil toho istého dňa uznesenie sp. zn. 14 Co 433/97, ktorým zrušil rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým bola žaloba navrhovateľov vo zvyšnej časti zamietnutá, ako aj vo výroku o trovách konania a v rozsahu zrušenia vrátil vec súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Dôvodom pre takéto rozhodnutie odvolacieho súdu bolo vážne procesné pochybenie okresného súdu v prípade ustanovenia opatrovníka odporcovi, ako aj pochybenie vo veci samej jeho rozhodnutím na základe neúplne zisteného skutkového stavu veci. Uvedené rozhodnutie odvolacieho súdu bolo okresnému súdu doručené 27. marca 1998. Až 2. apríla 2003 okresný súd vytýčil pojednávanie vo veci na 29. apríl 2003, pričom z dôvodu ospravedlnenia právneho zástupcu navrhovateľov sa pojednávanie konalo 6. mája 2003. Na pojednávaní vykonal okresný súd dokazovanie výsluchom navrhovateľov a vedľajšieho účastníka, pričom bolo odročené na neurčito za

účelom vyžiadania správ od praktických lekárov navrhovateľov. Na ostatnom pojednávaní 16. mája 2003 po vypočutí právneho zástupcu navrhovateľov a vedľajšieho účastníka žiadajúceho zamietnuť žalobu v rozsahu prevyšujúcom už priznané nároky navrhovateľov okresný súd odročil pojednávanie na neurčito za účelom vyžiadania odborného vyjadrenia.

Keďže navrhovatelia sa v dôsledku vyššie uvedených skutočností dlhodobo nachádzajú v stave právnej neistoty a tento stav vedie k zníženiu kvality ich života a zdravia, za účelom urýchlenia predmetného konania podali 29. januára 2001 sťažnosť predsedovi okresného súdu. Túto urgenciu kvalifikoval ústavný súd ako právny prostriedok, ktorého uplatnenie sa vyžaduje pred podaním návrhu na začatie konania pred ústavným súdom.

III.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na naplnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

V konaní o sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy zohľadňuje ústavný súd právnu a faktickú zložitnosť veci, správanie účastníkov konania a postup samotného súdu v jeho konaní a rozhodovaní vo veci samej (napr. II. ÚS 813/00). Tieto tri kritériá zohľadňuje pri namietanom porušení práva na prerokovanie veci súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru aj Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu.

Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitnosť veci, predmetom konania pred okresným súdom je konanie o náhradu škody na zdraví, ktorú navrhovatelia utrpeli v dôsledku

dopravnej nehody spôsobenej inou osobou (odporcom). Podľa názoru ústavného súdu uvedenú vec nemožno hodnotiť ako mimoriadne právne alebo fakticky zložitú, takže pre sudcu rozhodujúceho takéto spory by zvolenie optimálneho procesného postupu a zabezpečenie dôkazov nemalo predstavovať osobitný problém. Vo veci predloženej na rozhodnutie platí stabilná právna úprava a uplatňuje sa ustálená judikatúra súdov.

Ústavný súd sa v tejto súvislosti zaoberal aj skutočnosťou, že v danom prípade je žalovaným osoba zdržiavajúca sa v cudzine, a v súlade so svojou judikatúrou (II. ÚS 26/95) konštatoval, že hoci táto skutočnosť môže spôsobiť určitú zdlhavosť konania v dôsledku vykonávania procesných úkonov, v súčinnosti s orgánmi cudzieho štátu sama osebe nie je dôkazom právnej alebo faktickej zložitosti veci. Z uvedeného dôvodu nehodnotil vec, ktorá bola predmetom konania pred okresným súdom, ako právne a fakticky mimoriadne zložitú. Táto skutočnosť však nebola rozhodujúca pre trvanie konania na okresnom súde v namietanom období vzhľadom na úkony, ktoré okresný súd v tejto veci vykonal, resp. nevykonal k dátumu podania sťažnosti navrhovateľov ústavnému súdu.

Pokiaľ ide o „správanie“ navrhovateľov v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil skutočnosť, ktorá by mala byť zohľadnená na ich ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom.

Tretím hodnotiacim kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťuje, či došlo k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, je správanie (postup) samotného súdu.

Pri skúmaní toho, či v dôsledku jeho postupu došlo k porušeniu označeného základného práva, ústavný súd zistil, že tomu tak je, a to tak v dôsledku jeho nekonania, ako aj v dôsledku jeho konania, ktoré však nesmerovalo k odstráneniu právnej neistoty navrhovateľov vo veci, s ktorou sa obrátili na súd.

Pokiaľ ide o zbytočné priet'ahy v dôsledku konania okresného súdu, ktoré však nesmerovalo k odstráneniu právnej neistoty navrhovateľov vo veci, ústavný súd zistil, že

k nim došlo od 12. januára 1996 do 27. marca 1998. Okresný súd mal informáciu (podľa správy Obvodného oddelenia Policajného zboru v Gelnici z 12. januára 1996), že odporca sa zdržiava v cudzine v A. na adrese R., S., N. S. W., avšak až do konania prvého pojednávania vo veci neurobil žiadny doručovací úkon na známu adresu odporcu v cudzine alebo nijak nepreukázal, že doručenie písomnosti odporcovi v cudzine je spojené s ťažko prekonateľnými prekážkami. V súdnej praxi sa takéto prekážky zásadne chápu ako objektívne skutočnosti, ktoré môžu mať svoj pôvod v nedostatku zmluvných vzťahov s príslušným štátom alebo vo vnútorných problémoch cudzieho štátu. Okresný súd napriek tomu, že nevykonal všetky potrebné šetrenia na to, aby mohol byť ustanovený odporcovi opatrovník, urobil tak uznesením z 13. decembra 1996. Práve táto skutočnosť bola tým vážnym procesným pochybením okresného súdu, ktoré bolo dôvodom pre zrušenie časti rozhodnutia okresného súdu odvolacím súdom. Okrem toho pochybenia vo veci samej sa okresný súd dopustil tým, že bez akýchkoľvek nepochybných dôkazov, vyjadrenia odborníkov vychádzal z úvahy primeranosti zvýšenia sťaženia spoločenského uplatnenia pri posudzovaní nárokov navrhovateľov a rozhodoval tak na základe neúplne zisteného skutkového stavu veci.

V dôsledku takejto procesnej chyby okresného súdu, ako aj jeho pochybenia vo veci samej sa navrhovatelia dôvodne odvolali a o ich odvolaní rozhodoval odvolací súd, pričom jeho rozhodnutie bolo okresnému súdu doručené 27. marca 1998. Z tohto pohľadu právna neistota navrhovateľov ohľadne priznania ich nárokov počas celého tohto obdobia (26 mesiacov) nebola odstránená.

V súvislosti s vyššie uvedeným bral ústavný súd do úvahy svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej k zbytočným priet'ahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu, ale aj takou jeho činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníkov súdneho konania. „Aj nesprávna činnosť štátneho orgánu môže zapríčiniť porušenie práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ak činnosť štátneho orgánu nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty ohľadne tých práv, kvôli ktorým sa osoba obrátila na štátny orgán, aby o jej veci rozhodol“ (II. ÚS 33/99, podobne II. ÚS 64/99, II. ÚS 67/01).

Podľa § 103 Občianskeho súdneho poriadku kedykoľvek za konania prihliada súd na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať vo veci (podmienky konania). Jednou z podmienok konania je spôsobilosť byť účastníkom konania. Podľa § 107 ods. 3 citovaného zákona súd konanie preruší najmä vtedy, ak ide o majetkovú vec a navrhovateľ alebo odporca zomrel. V konaní pokračuje s dedičmi účastníka, len čo sa skončí konanie o dedičstve, pokiaľ povaha veci nepripúšťa, aby sa s týmito dedičmi nepokračovalo skôr.

Už v čase, keď okresný súd uskutočnil prvé pojednávanie vo veci navrhovateľov (13. decembra 1996), manželka odporcu podala (15. novembra 1996) na ten istý okresný súd návrh na vyhlásenie jej manžela B. Ž. za mŕtveho. Okresný súd vo veci začal konať pod sp. zn. Nc 1103/96. Ustanoveniu opatrovníka v tomto konaní (12. januára 1998) predchádzalo rozsiahle šetrenie konajúceho sudcu prostredníctvom Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Gelnici, Prezídia Policajného zboru, Národnej ústredne INTERPOL Bratislava, Krajskej prokuratúry v Košiciach (odporca bol obvinený z trestného činu skrátenia dane podľa § 148 ods. 1 a 3 a iné Trestného zákona). Taktiež boli požiadané príslušné justičné orgány v Austrálii o výsluch B. Ž. ako obvineného. Rozsudkom sp. zn. Nc 1103/96 z 11. februára 1999 bol B. Ž. vyhlásený za mŕtveho. Napriek tomuto rozhodnutiu v pátraní po menovanom príslušné orgány pokračujú aj v súčasnom období, pretože stále je preverovaná možnosť, že za identitou P. S. V. zdržiavajúceho sa v A. sa skrýva odporca.

Uvedenými skutočnosťami sa ústavný súd zaoberal preto, lebo na strane okresného súdu v konaní o veci navrhovateľov od doručenia rozhodnutia v odvolacom konaní 27. marca 1998 až do 2. apríla 2003 neboli vykázané žiadne úkony, ktoré by plynulo smerovali k odstráneniu právnej neistoty navrhovateľov (rozhodnutiu vo veci). Vyššie uvedené úkony smerujúce k zisteniu pobytu odporcu, resp. jeho úmrtia boli realizované v rámci konania sp. zn. Nc 1103/96 o vyhlásenie B. Ž. za mŕtveho, čo ústavný súd zistil zo spisu priloženého k spisu okresného súdu sp. zn. 3 C 915/95. V posudzovanom spise však o osobe odporcu, jeho spôsobilosti byť účastníkom konania nebola žiadna zmienka, ako ani o akomkoľvek inom úkone okresného súdu. Vo veci nebolo vykonané ani žiadne znalecké dokazovanie. To okresný súd nariadil až na pojednávaní 16. mája 2003.

Keďže okresný súd vo veci navrhovateľov v uvedenom období nekonal, aj keď vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti (poznatky z konania o vyhlásenie za mŕtveho) mohol konať zákonným spôsobom, navrhovatelia naďalej ostávali v právnej neistote ohľadne svojho nároku. Z tohto dôvodu ústavný súd vyhodnotil aj obdobie od 28. marca 1998 do 2. apríla 2003 (5 rokov) ako zbytočné prietahy v konaní vedenom pred okresným súdom pod sp. zn. 3 C 915/95.

Okresný súd sa v konaní, ktorého dĺžka presahuje viac než sedem rokov, dopustil zbytočných prietahov trvajúcich skoro celé súdne konanie (sedem rokov), ktoré zapríčinil svojou nečinnosťou, resp. činnosťou, ktorá nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty účastníkov súdneho konania

Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd vyslovil porušenie práva navrhovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie veci v primeranej lehote postupom okresného súdu v predmetnom občianskoprávnom konaní tak ako ho garantuje čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

V súlade s § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ústavný súd okresnému súdu prikázal, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 915/95 konal bez zbytočných prietahov. Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu. Tento účel možno dosiahnuť len právoplatným rozhodnutím.

V súvislosti s úpravou sťažnosti čl. 127 ods. 3 ústavy ustanovuje: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadost'učinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Navrhovatelia žiadajú primerané finančné zadost'učinenie, a to vo výške 400 000 Sk. Poukazujú na to, že odsúvaním reálnej súdnej ochrany, pretrvávajúcim stavom neistoty ohľadne priznania či nepriznania uplatňovanej náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia sú mimoriadne negatívne ovplyvnené životné a sociálne podmienky obidvoch navrhovateľov. Úrazom poškodení obidvaja navrhovatelia sa už v mladom veku nemohli začleniť do pôvodného pracovného zaradenia (navrhovateľ v čase úrazu podnikal, navrhovateľka bola ekonómka), pre nespĺňanie podmienok priznania invalidity niekoľko rokov boli nezamestnaní a ich súčasné pracovné zaradenie (vrátnik, domáca) im len s ťažkosťami umožňuje uspokojiť základné životné potreby.

Pri určovaní výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadi úvahou, že cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie prípadná náhrada škody.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v označenom súdnom konaní konal bez zbytočných priet'ahov, porušenie základného práva navrhovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy však nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto právomoci ústavného súdu. V dôsledku toho bolo potrebné rozhodnúť aj o náhrade nemajetkovej ujmy, ktorá navrhovateľom vznikla predovšetkým v pocitoch neistoty a krivdy v stave zapríčinenom

úrazom. Vzhľadom na celkovú dobu konania okresného súdu, na rozsah zbytočných priesťahov v jej rámci, berúc do úvahy skutočnosť, že navrhovatelia sa o zbytočné priesťahy nijako nepričinili, a zohľadňujúc tiež konkrétne okolnosti prípadu, keď navrhovatelia zvlášť ťažko rozumne znášajú neprimeranú dĺžku konania, možno sumu 60 000 pre každého z navrhovateľov považovať za primerané finančné zadostučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Ústavný súd zobrať do úvahy najmä tú skutočnosť, že zbytočnými priesťahmi v konaní sa časovo odsunula reálna súdna ochrana navrhovateľov vo veci, ktorá je schopná ovplyvniť ďalšie životné a sociálne podmienky celej ich rodiny.

V.

Na základe výzvy ústavného súdu zo 17. júla 2003 právny zástupca navrhovateľov doručil 7. augusta 2003 ústavnému súdu vyčíslenie trov konania za dva právne úkony vo výške 8 796 Sk.

Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách požadovaných právnym zástupcom navrhovateľov vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Navrhovatelia boli vo veci úspešní, a preto je potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania okresným súdom.

Pri výške náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z ustanovenia § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“), ktorý upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom a podľa ktorého ak predmet sporu nie je oceneľný peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna tretina výpočtového základu. Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných práv a slobôd, ktorá nie je oceneľná peniazmi.

Podľa § 1 ods. 1 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Podľa oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky za prvý polrok 2002 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky 12 811 Sk.

Podľa takto určených kritérií je výška odmeny za úkony prevzatie a príprava vecí a podanie vo veci samej 4 270 Sk za každý úkon podľa ustanovenia § 16 ods. 1 vyhlášky č. 163/2002 Z. z., t. j. spolu 8 540 Sk. Ústavný súd rozhodol aj o priznaní náhrady výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu podľa § 19 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z., t. j. dvakrát 128 Sk. Právnym zástupcom navrhovateľov vyčíslená výška trov konania neprevyšuje odmenu určenú podľa vyhlášky, a preto ústavný súd priznal trovy právneho zastúpenia v požadovanej výške.

Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. augusta 2003